

ABSZTRAKTOK

Bódis Zoltán

kutatótanár, Szent József Katolikus ÓÁIGK / DE-GYGYK

Nyelvjáték-e a játék a nyelvvel? – Megjegyzések Lázár Ervin nyelvszemléletéhez

Lázár Ervin meséi kapcsán a szakirodalom kiemeli a játékos nyelvhasználat szerepét, azonban érdemes egy lépéssel továbbhaladni a kérdéskör vizsgálatával: a játékos nyelv nyelvjáték-e. Előadásomban a lázári játékos nyelv kérdését körbejárva a wittgensteini nyelvjáték fogalom segítségével értelmezem a meseszövegekben rejlő nyelvfilozófiai problémákat: a játék a nyelvben nem pusztán írói technika valaminek a kifejezésére, hanem egy olyan nyelvjáték, amelyben a nyelv alapvető működési rendje tárul fel. A mesék a nyelv határvidékét térképezik fel, a látszólagos szabálysértések az önteremtő nyelv titkát leplezik le, miszerint a nyelv nem eleve adott jelentések hordozó eszköze, hanem a nyelvhasználatban folytonosan megjelenő értelemdadás helye. Így a lázári mesék nyelve nem a felnőtt nyelv áttetsző és problémátlan közvetítő eszközeként áll előttünk, hanem a gyermeki nyelv zavarbaejtően játékos terét nyitja meg az olvasó számára.

Kocsis Anett Anna

PPKE – BTK, Magyar nyelv és irodalom MA

Egy kis nyelvi kalalaland: a humor nyelvi eszközei Lázár Ervin életművében

Az író számára a nyelv a legfontosabb kifejezőeszköz, egyszersmind a humorteremtés elsődleges forrása, Lázár Ervin életműve pedig kiválóan példázza, miként alakul át komikumma a nyelvi játék, a szóteremtés és a jelentésmozgatás. A kritikai visszhang, a recepció és a szakirodalom egyaránt illették ezeket a nyelvi játékokat olyan jelzőkkel, mint „nonszensz”, „halandzsa” vagy „dadaista”, ám mindeddig nem született olyan átfogó elemzés, amely feltárná e nyelvi humor mögött meghúzódó poétikai és esztétikai funkciókat. Az előadás – a rövidprózákra fókuszáló elemzéseken keresztül – arra keresi a választ, hogy milyen visszatérő nyelvi és stilisztikai fortélyokkal építi fel Lázár Ervin a komikumot, és miként válik e nyelvi kreativitás a humor szervezőelvévé, valamint az életmű egyik alapvető poétikai és esztétikai összetevőjévé.

Alpek Csenge

A Csillagmajor és a mágikus realizmus

Lázár Ervin *Csillagmajor* című novelláskötetét többen vizsgálták a mágikus realizmus szempontjai alapján. Már a műről írt kritikák is összefüggésbe hozták hol a tündéri, hol a mágikus realizmussal, illetve Bényei Tamás *Apokrif iratok: Mágikus realista regényekről* c. monográfiájának előszavában szintén felveti az írásmóddal való rokoníthatóságot. Ezek alapján

Németh Luca, Pompor Zoltán és Komáromi Gabriella értelmezte a szövegeket a diskurzuson belül. Viszont Papp Ágnes Klára elveti ennek lehetőségét a „keret” fogalmának, kritériumának bevezetésével, mely meglátása szerint nem érvényesíthető a *Csillagmajor* esetén.

Tervezett előadásomban a kötet mágikus realizmusát szeretném vita tárgyává tenni, elsősorban Bényei és Papp vizsgálati szempontjai alapján.

Kulcsszavak: Csillagmajor, mágikus realizmus, tündéri realizmus

Kaiser Zsanett

Valóság és mese találkozása Lázár Ervin és Lázár Zsófia *Bogármese* című könyvében

Lázár Ervin életének utolsó befejezett könyve, a lányával közösen írt *Bogármese* szerző ereje a valóság és mese közti határvonal elmosódásában rejlik. A történet kezdetén egy gyerek és az apja elindulnak gombászni az erdőbe, végül pedig a szemük előtt bontakozik ki Csillagszemű és Szivárványos, a két bogár találkozásának, majd Csillagszemű próbákkal teli útjának története. Az erdő mint a meséből való kilépés és belépés helyszínéként jelenik meg, ezt több ponton is olvashatjuk, mikor az elbeszélő műfajmegjelölő metanarratív megszólalásokkal él.

A *Szegény Dzsoni és Árnika*ban már megjelent gyermeki szólam ebben a történetben narrátorra lép elő, ennek ellenére a mesélő apa alakja ugyanúgy jelen van, a szöveg több ponton lebegtetni azt a kérdést, hogy valójában ki is az „elbeszélője” ennek a mesének. Előadásomban a *Bogármese* narratív szerkezetét vizsgálom, kiemelt figyelmet fordítva a mese és valóság közötti átjárásokra és az elbeszélői hang kettősségére.

Farkas Anett

A történetmesélés pedagógiai eszköztára Lázár Ervin műveiben

A narratív alapú tanulás módszertana az ismeretszerzést és a jelentésalkotást történeten keresztül szervezi: a tanulói tapasztalatot narratív keretbe helyezi, ahol a tudás személyes élménnyé válik. Ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy a diákok ne csupán passzív befogadói, hanem aktív résztvevői is legyenek az oktatási folyamatnak – értelmezzenek, reflektáljanak, újrameséljenek.

A 2012-es és 2020-as *Nemzeti alaptanterv*, valamint a hozzájuk kapcsolódó kerettantervek és tankönyvek összevetése azt mutatja, hogy Lázár Ervin művei az alsó tagozatban kiemelt helyet foglalnak el, a felsőbb évfolyamok tananyagából azonban szinte teljesen eltűntek. Pedig a korábbi szövegek – *A csomag*, *A tolvaj*, *A molnár fia zsák búzája* – napjainkban is fontos szerepet tölthetnének be a serdülők erkölcsi és érzelmi fejlődésében. Az előadás jó gyakorlatokon keresztül mutatja be, hogyan alkalmazható a történetmesélés módszertani eszköztára (szerepjáték, közös történetalkotás, képregénykészítés, kreatív írás) Lázár Ervin műveinek tanórai feldolgozásában. Az aktív részvétel fejleszti a kreativitást, a kommunikációs és szociális kompetenciákat, miközben növeli a tanulói motivációt és az önreflexiót.

Pompor Zoltán

Lázár Ervin meséi útkeresőknek

A mese élni tanít; egyszerre igaz ez a megállapítás a hagyományos tündérmesére és Lázár Ervin néphagyományban gyökerező meséire is. A népmesékben rejlő évszázados bölcsesség ad az élet egyes fordulópontjaihoz érkező hősnek iránymutatást a boldogság felé vezető úton. Lázár Ervin meséiben a hősnek nem minden esetben jut osztályrészül a boldogság, nem egy történetben szomorúan kell szembesülnie rossz döntéseinek következményeivel. A szomorú vég a fiatalabb meseolvasó, meshallgató számára sokszor értelmezhetetlen feszültséget kelt, a nagyobb élettapasztalattal bíró kamaszok, fiatal felnőttek számára ugyanakkor katartikus hatásúak ezek a történetek.

Az előadásban néhány kiválasztott mesén keresztül azt mutatom be, hogyan lehetséges a 14+ korosztály számára játékos beszélgetés keretében a történetekben megjelenő élethelyzetekre reflektálni, és ezzel együtt hogyan ad választ a Lázár Ervin-mese az életkori sajátosságokból fakadó kérdéseikre.

Kis Gábor

A kalapba zárt én

Belső képteremtés és pszichológiai beavatástörténet Lázár Ervin *A kalapba zárt lány* és a *Berzsián és Dideki* című meséiben

Az előadás két Lázár Ervin-mesében megjelenő közös motívumokat – a bezártság, a sötétség és az ezekből kibomló belső rend tapasztalatát – vizsgálja a pszichológiai önismeret és énefejlődés szempontjából.

A mindkét történetben megjelenő kalap az én-határok szimbóluma, amely ebben az olvasatban a tudattalan és a tudatos világ közti átjárás terévé válik. A kalapba zárt lányban a sötétségből kibontakozó kert a belső képteremtés és a pszichés rendeződés allegóriájaként olvasható, míg a Berzsián és Dideki esetében az önazonosságát kereső költő által kimondott szavak a tudattalan tartalmak külsővé tételét, az érzelmek externalizációját jelenítik meg.

A két történet egymást kiegészítő folyamatokat ábrázol: az imagináció és a verbalizáció révén a pszichés káoszról belső rend, a szorongásból önreflexió és kongruencia, a sötétségből pedig világosság születik.

Csató Anita

Bennünk élő oroszlánok

Mesepoétikai és irodalomterápiás közelítések Lázár Ervin *A kisfiú meg az oroszlánok* c. meseregényéhez

Lázár Ervin *A kisfiú meg az oroszlánok* c. meseregénye példázat értékű történet a fantázia és a szeretet erejéről. A gyermek perspektívájából láttatott világban ezek lesznek azok az erőforrások, melyek képesek megváltoztatni még a racionális felnőttet is.

Az oroszlánokat rejtő pajtában olyan dialogikus világ nyílik meg, melyben felnőtt és gyermek párbeszéde egzisztenciális kérdéseket vet fel. A felnőtté válás együtt jár a gyermeki fantázia elvesztésével? Az időskor a tétlenség, a mellőzöttség időszaka? Miért tűnik lehetetlennek olykor a kommunikáció a különböző generációk között? Hogyan segíthet a humor és a fikció megőrizni gyermeki énünket?

A mű egyszerre kínál izgalmas mesepoétikai és irodalomterápiás megközelítési lehetőségeket, hiszen a mesék szimbolikus nyelvezetén és a „Lázárosított” tündérmesei szerkezeten keresztül nyitott narratív világot teremt. Lázár első meseregényében olyan esztétikai és erkölcsi tartópilléreit alapozza meg későbbi mesevilágának, melyek nem elhanyagolható segítséget jelenthetnek saját belső „oroszlánjaink” felfedezésében.

Benda Mihály

„A ládából dőlt rájuk a kép, előbb bokáig ért, aztán mellközépig, majd szép lassan ellepte őket.”
Lázár Ervin prózájának filmes adaptációiról

Bár Lázár Ervin egy interjúban arról vall, hogy nem nagyon szeret filmeket nézni, életműve több szálon kötődik a hetedik művészethez: írt forgatókönyvet, volt írói konzultáns (Sólyom András: *Doktor Minorka Vidor nagy napja*) és többször adaptálták filmre novelláit és meseregényeit. Előadásomban elsősorban *A kisfiú meg az oroszlánok* (1979) (rend. Katkics Ilona), a *Szegény Dzsoni és Árnika* (1983) (rend. Sólyom András) és a *Porcelánbaba* (2005) (rend. Gárdos Péter) című filmekről fogok beszélni. Úgy gondolom, hogy ezek a filmes adaptációk átalakítják az eredeti művet és ezzel újra értelmezik azokat így fontos művei a recepciónak.

Horváth Zsuzsa

adjunktus, PPKE BTK Irodalomtudományi Intézet, egyetemi oktató

A legkisebb boszorkány színpadi adaptációi

Előadásomban Lázár Ervin színpadi adaptációit vizsgálom meg, számba véve, hogy mely műveiből készült színházi előadás: bábelőadás, színpadi játék, átirat... Kutatásom kiterjedne az adaptáció elméleti kérdései mellett egy adatbázis létrehozására is, melyben valamennyi Lázár Ervin szöveg feldolgozása helyet kapna. Mivel ez egy hosszabb folyamatot vesz igénybe részben saját erőforrásból oldanám meg, részben az érdeklődő egyetemi hallgatók köréből szakdolgozat, doktori disszertáció formájában látom megvalósíthatónak hosszabb távon. Az előadás fókuszába *A legkisebb boszorkány* című mesét állítottam, annak összetett

jelrendszerét, mely egyaránt merít a cigány folklórból, a népmeséből, a tündérmeséből illetve az anderseni műmeséből. Vizsgálódásom másik iránya az adaptáció(k) színpadi megvalósításának lehetőségei, jelrendszere, kritikai fogadtatása, recepciótörténete lenne.

2025. december 5. Hajdúböszörmény

Bujdos Rozália

Lázár Ervin a bábszínpadon

Kutatásom központi kérdése a bábszínházi meseadaptáció lehetőségeinek vizsgálata, azon belül Lázár Ervin meséinek színpadi értelmezése. Vizsgálatom kitüntetett fókuszja Pájér Alma Virág adaptációja a *Szegény Dzsoni és Árnika* című regényből.

A kutatás egyrészt elméleti alapokon tárgyalja a meseadaptáció sajátosságait a bábművészet kontextusában, másrészt esettanulmányként elemzi a konkrét előadást, vizsgálva az alkalmazott bábtechnikákat, a vizuális megvalósítást, dramaturgiai szempontokat, valamint a mese világának és karaktereinek bábos újraértelmezését.

A kutatásom célja az is, hogy feltárja: milyen esztétikai, pedagógiai sajátosságai vannak a Lázár-mesék bábszínházi interpretációinak.

Kovács
DE BTK Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola

Gergely

Sipos
docens, DE ÁJK Büntetőjogi Tanszék

Ferenc

„A fene se lesz rabló ezután!” – Bűnözői életmód és a korrekció lehetősége a huszadik század végi
gyerekirodalomban

A meseirodalom kedveli a főleg vagyon elleni bűncselekményeket szükség szerint testi sértéssel súlyosbító elkövetőket annak ellenére, hogy a társadalom nehezen fogadja el az életvitelszerűen erőszakos tagjait. A társadalom periferiájára került betyárok, zsidányok, rablók, kalózkodó egyrészt a kötöttségektől mentes életforma romantizált változatait illusztrálják, másrészt viszont a modern mesék alkalmat adnak arra, hogy az addig megrögzött elkövetők jó útra térjenek.

Lázár Ervin meseregényeinek elvetemült szereplői is képesek átalakulásra, ha felismerik a bennük rejlő képességeket. A Szegény Dzsonira és Árnikára támadó rablók labdaérzéküket használják ki, a Négyszögletű Kerek Erdő lakói között „közveszélyes munkakerülők” rejtőznek el a sivár hétköznapiak elől.

Az irodalmi és büntetőjogi megközelítésű előadásban azt szeretnénk nemzetközi kitekintésben közösen bemutatni, hogy a népmesék elemeit a modern környezetbe helyező huszadik század végi meseregények hogyan oldják fel a bűnözői életmódból fakadó konfliktusokat, és milyen hosszú távú megoldásokat kínálnak a rablóknak.

Lázár Ervin műveihez Otfried Preußler Torzonborz-trilógiáját, Thorbjörn Egner *A három rabló*, Vaclav Čtvrtek *Rumcász*, valamint Astrid Lindgren *Ronja, a rabló lánya* című meseregényeit kapcsoljuk hozzá.